

Jest to p. André Castagnou, kterého znají velmi dobře literáti v Praze a o jehož díle chci napsati dnes několik vět. Přišel do Prahy asi před třemi roky tento básník Jihu, básník Středoze-
ského moře a Itálie, a aklimatisoval se v Praze přes krutou
zimou českou, kterou poznal ke své zkáze již Vauvenargues
a před níž napomíná k bezpečnostním opatřením v jedné své
pověstné básni i Castagnou svého přítele, básníka a filologa
Mary. Castagnou je milý zvědavý duch, který má mnoho zájmu
o českou poesii: zasypává mne pokaždé otázkami, jež nebývá
lehko zodpověděti, poněvadž p. Castagnou rád proniká svými
otázkami do hloubky a bývá nesnadno nalézti k některému
českému zjevu obdobu francouzskou.

Pan Castagnou navštěvuje mne asi od dvou let a bývá vždy
vítán přes to, že kouří cigarety a já nemiluji kuřáků: následky
jejich vášně dovedu špatně srovnati se svou naléhavou potřebou
čerstvého vzduchu. Když mne po prvé požádal p. Castagnou
o dovolení, aby si směl zakouřiti, bojoval jsem těžký vnitřní
boj. Musil jsem si vzpomenout na vysokého hodnostáře fran-
couzského, jemuž jsem kdysi šlápl v Paříži na nohu a který
odpovědí na moji omluvu našel úsměv a povzbudivé: faites.
Tento vysoký příklad zdvořilosti musil jsem si vyvolati v paměti,
abych mu neodřekl. Ale teprve pohled na krásné hnědé oči
p. Castagnou, barvy nejlepšího tureckého tabáku, odzbrojil
mne úplně. Pochopil jsem, že je hluboké vnitřní spříznění mezi
nositelem očí takto zbarvených a opojnou rostlinou prostouplou
nikotinem.

Od té doby uplynulo ve Vltavě dosti vody, p. Castagnou mne navštěvuje dosti často a kouří statečně, aniž je mně to obtížné. To proto, že se revanšuje znamenitými rozhovory, kterých je schopen právě jen vzdělaný básník. Spojila nás společná láska k některým velkým zjevům francouzské poesie. Pan Castagnou je na příklad ctitel Jeana Moréase, jehož Stance i já znám alespoň z třetiny zpaměti. Zná výborně Mallarméa jako Valéryho a Valéryho jako Verlaina; a nejen básníci, i velcí prozatéři francouzští jsou něco, co nemá před ním tajemství. To není knižní naučené poznání akademické, s nímž se setkáváme často u nás, to je asimilace samé dřevě a mízy velikých básnických zjevů, které si osvojiš jen tak, že léta a léta s těmi básníky srůstáš denním důvěrným obcováním. Hovor mezi jím a mnou je pak hovor dvou zasvěcenců, jakési symposion, při němž se platónským dialogem dobýváš nových kritérií a nových hodnocení.

Tento Castagnou má dvě sbírky básnické, *Les quatre saisons* (1923) a *Des quatre saisons* (1927). Co se mně na nich líbí, jest, že z nich dýše Jih, jeho teplá vonná vlna světelná. Je v nich mnoho světla, mnoho přisné tiché kresby, mnoho teplé vibrace. Je to poesie Středozevního moře, poesie tichých zálivů, amfiteatrálně rozstouplých skal, krajin, jimiž prošly dějiny a jež jsou ochočeny odedávna člověkem za divadlo jeho práce i jeho snění.

U nás Preisler maloval kdysi takové italsko-řecké zálivy, v nichž by mohl přistáti ještě dnes božský Odysseus se svými druhy. Místy není to daleko od Itálie Horovy, jenže Hora je výbušnější a dravější; místy to připomíná Tomana: táž klidná cyklická pokojná hudba váže to v uzavřený kruh. Je to klasicismus? Ano, alespoň výrazovými prostředky; jinde je tu fantaisism, cosi, co bychom nejlépe přeložili slovem humor; ale vždycky je to poesie kultivovaná, která zná své síly a nepřepíná jejich nosnost.

Týž Castagnou vydal nyní román *Diana* (Paris, Plon 1927), který má ve Francii pěkný úspěch kritický i knihkupecký. To je

historie kontesinky italské, po matce z rodu náčelníků kozáckých, divoké impulsivní bytosti, která se provdá za bankéře, ovdoví v 25. roce a nyní žije to, co Stendhal nazývá „honbou za štěstím“, cosi, v čem je stejně touhy a snění jako vášně a melancholie. Prožije jako ve snách erotickou epizodu s italským letcem Florentanem Gennarem, který je právě na dovolené v Římě a od něhož prchne v záchvatu jakéhosi stesku z vnitřního prázdna. Dostane se do Francie, do Paříže, kde ji mnohem hlouběji upoutá Filip Monnier, mladý skladatel, eféb umění i lásky, k němuž se blíží Diana s plachou bázní o své štěstí posud nenarozené. Již již by ho dosáhla jako jeho snoubenka, nebýt osudné příhody: Gennaro ji vyhledá v rodině Monnierovů, žárlivý mstitel, který jí nemůže odpustiti, že mu unikla. Tohoto svého milence zapřela mladá žena Filipu Monnierovi ze strachu, aby ho neztratila: Filip touží celou svou bytostí po ženě čisté. Gennaro hrozí Dianě, že všecko prozradí Filipovi: v smrtelných úzkostech vrhne se na něho mladá žena a zabije ho ranou pohrabáče. Je souzena, je odsouzena na pět let žaláře. Ve vězení žije jedinou bolestnou nadějí: láskou k Filipovi, věrou, že jí bude přes všecko náležet. Ale když vyjde ze žaláře, Filip jest již ženat. Přesto odchází do života: zkušená, ale přece nezlomená. „Měla stále tu pleť divokého květu a ten úsměv, který, byť i smutný, pozvedá koutek rtů, to vzezření mládí.“

V tomto románě jest cosi jako vzdálená ozvěna Stendhala, jeho písně o smělých a tvrdých duších, nezkrotných a nepřizpůsobivých lidské společnosti. Proto asi učinil autor z Diany po matce Slovanu; hle, způle anarchistka, jako by chtěl říci. (Mimochodem řečeno: měl ji spíše učinit dcerou *olce* Slovana, poněvadž podle správné poznámky Schopenhauerovy *dcera* dědívá duševní konstituci *po olci*, syn po matce.) Kromě toho zajímá forma tohoto románu: vypravuje děje velmi vášnivě a překotně klidně, věcně, střídě. Je to napovrch někde kinema; vnitř je to však žhavý tekutý proud dramatu, ovládnutá lidská vichřice. Toto drama není všude stejně jasné; zvláště mužské figury byly by si zasloužily prokreslení. Ale i tak, jak jest, za-

310 slouží si tento román pozornosti pro energický úder štětce, jakým maluje lidský charakter jistě netuctový, plný temného kouzla.

Otakar Theer

311

Žila-li kdy v Čechách mnišská duše v básníkově těle, byla to duše Theerova. Není náhoda, že v jedné své básni, která má ráz konfese, pojal umění jako klášter; to není pouhý obraz: *jemu* poesie byla opravdu především řehole a kázeň, drezúra a napětí, vůle a úsilí, vzlet a cíl. Jako není básnický obraz, nýbrž něco, co věrně vystihuje stav jeho mysli, píše-li, jak jej zhnusuje již první polibek *imaginární ženy* vyplňující jeho nitro a jak touží před ním prchnouti do cely klášterní. „Však první polibek a okouzlení mizí. | Hle, cos jak lítost zní mi hudbou harf a lýt | pod prsty andělů, již v zlatotkané přízi | jdou hebce duší mou. Tu, sobě sám jsa cizí, | bych prchnout chtěl kams v šerý, přísný monastýr.“

Theer byl rozený asketa; tohle znamení si přinesl hluboce vtisknuté ve svou duši již na svět. Po čem poznáš asketu básníka? Ne po tom, že prchá před ženou, nýbrž po tom, že vychází z jejího objetí znechucen a zhnusen. Nuže, žádný básník v Čechách nenapsal neříkám více písní rozčarování z ženského objetí, ale písní hořčích, syřejších, pustších, žalnějších. Theerovy smysly mohly se dát na chvíli opít ženiným tělem v rozkoši, ale duše ženy milovat nedovedl. Stále v ní vidí jako církevní otcové hmotu, nepřítelkyni, nečistotu, smrt věčnou i časnou. „— — — Neb já tě miloval. A za onoho rána, | kdy zřel jsem nahost tvou, mdlou v cizím objetí, | Smrt létla kolem mne jak pták, ó proklínaná, | a v zpěvu tázala se, chci-li zšíleti — —“ To píše Theer začátečník. Ale nejinak Theer vyžralý: „Čím věčnost u žen je,